

KİTAP TANITMA

Doç.Dr. Süleyman TULUCU

M. Murat Hatipoğlu, *Yunanistan'daki Gelişmelerin Işığında TÜRK-YUNAN İLİŞKİLERİNİN 101 YILI (1821-1922)*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yayınları : 85, Seri : III, Sayı : A. 23, Ankara 1988, XVII+180 s.

Köklü bir geçmişe sahip olan Grek kültürü; sanatı, medeniyeti, felsefesi ve mitolojisiyle her zaman Batı kültürünün temeli kabul edilmiştir. Hellenistik kültür adı verilen bu kültür, Batı için vazgeçilmez bir unsur olmuştur. Doğu Roma (Bizans) İmparatorluğu'nun başkenti İstanbul'un fethinden sonra, Mora Yarımadası 1458'de Fâtih Sultan Mehmet tarafından Osmanlı topraklarına katıldı (Bk. Nikos A. Bees, *Mora*, İslâm Ansiklopedisi, VIII, 422; Şerif Baştav, *Bizans İmparatorluğu Tarihi, Son Devri (1261-1461)*, Ankara 1989, s. 130). Uzun zaman Osmanlı hâkimiyetinde kalan Yunanlılar, Batılı devletlerin (Fransa, İngiltere) ve özellikle Rusya'nın destek ve yardımlarıyla 1821 yılında Osmanlı idaresine karşı isyan hareketini başlattılar. Daha önceki yıllarda, Fransızlardan Voltaire, Chenter ve bilhassa İngiliz Lord Byron gibi yazar ve şairler -Hıristiyanlığın da etkisi ile- Rumlar'ın lehinde, Türkler'in aleyhinde eserler hazırlayarak Avrupa kamuoyunun Rumlar'ın mukadderatıyla ilgilenmesini sağlamaktaydılar. Nihayet 1830'da Yunanistan Krallığı'nın kurulması gerçekleşti. Bilindiği üzere, Yunanlılar'ın mâceracı son Anadolu harekâtı da ilk iki Batılı devletin teşvik ve yardımları ile tahakkuk etmiştir.

Yunanistan, "*Megali İdea*" adı verilen "büyük ülkü" sù ile, dalma, şaşaalı ve ilelebet bir Bizans İmparatorluğu kurma hayali ile yaşamıştır. Yunan siyaset adamı İoannis Kolettis, 1844 yılında yaptığı şu konuşma ile "*Megali İdea*" programının çerçevesini çizmişti :

"...Yunanistan Krallığı, bütün Yunanistan değildir; o, Yunanistan'ın sadece küçük ve en fakir parçasıdır. Yunanlı da sadece 'kraliyet sınırları içinde yaşayan Yunanlı değildir : Yanya'da, Selânik'de, Serez'de, Edirne'de, Konstantinopolis (İstanbul)'de, Trabzon'da, Girit'te, Sısam'da yaşayan ve tarihin herhangi bir döneminde ve hangi topraklarda yaşamış olursa olsun, Yunan ırkına mensup olan herkes Yunanlıdır... Elenizm'in iki büyük merkezi vardır : Atina ve Konstantinopolis. Atina sadece kraliyetin başşehridir ; Konstantinopolis ise bütün Elenler'in sevinçli, ümidi olan büyük başşehirdir." (Bk. M. Murat Hatipoğlu, *Yunanistan'daki Gelişmelerin Işığında Türk-Yunan İlişkilerinin 101 Yılı (1821-1922)*, s. 31-32). Bugün de Yunanistan, bu hayali gerçekleştirme uğrunda büyük bir çaba sarfetmekte ve hedefine ulaşmak için her yolu denemektedir. Ege, Adalar ve Kıbrıs meselesi bunun en bâkr ve en canlı şahididir.

Aşağıda tanıtacağımız bu kitap, M. Murat Hatipoğlu tarafından H. Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlanan çalışmanın genişletilmiş şeklidir. Başlıca şu başlık ve bölümleri ihtiva etmektedir :

İthaf (s. III), Birkaç Alıntı (s. V), SUNUŞ (s. VII), İÇİNDEKİLER (s. XI), GİRİŞ (s. 1), BİRİNCİ BÖLÜM - İSYAN HAREKETLERİNİN BAŞLAMASINDAN, GUDİ DARBESİ'NE KADAR YUNANİSTAN'DAKİ GELİŞMELER (1821-1909) : A- 1821-1830 Yılları Arasında Meydana Gelen Olaylar (İsyan Hareketleri-Dış Müdahaleler-Yunanistan Krallığının Kurulması) (s. 17), B- 1830-1862 Yılları Arasında Yunanistan Krallığı ve Megali İdea (s. 26), C- Yunanistan'da Hânedan Değişikliği : Bavyeralı Otto'dan Sonra Yerine Danimarkalı George "Yorgo" Adıyla tahta Çıkıyor (s. 34); İKİNCİ BÖLÜM - ELEFTERİOS VENİZELOS'UN İKTİDARA GELİŞİNDEN (1910) YUNANİSTAN'IN BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NA GİRİŞİNE (1917/18) KADARKİ GELİŞMELER : A- 1910-1916 Yıllarının Getirdikleri (s. 55), B- 1916-1917 Yıllarında İki Başlı Yunanistan (s. 68); ÜÇÜNCÜ BÖLÜM - BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUNDAN (1918) ELEFTERİOS VENİZELOS'UN İKTİDARININ DÜŞMESİNE (1920) KADARKİ GELİŞMELER : A- Mondros-Paris "Vizeleri" ve Yunanistan'ın Yeni

Görevleri (s. 75), B-İşgalden Sonra Anadolu-Kongreler (s. 96), C- 1920 Yılı'nın Getirdikleri (İstanbul-Ankara-Sévrés-Atina) (s. 100); **DÖRDÜNCÜ BÖLÜM** - KRAL KONSTANTİN'İN ÜLKESİNE DÖNÜŞÜNDEN YUNANİSTAN'IN UĞRADIĞI "KÜÇÜKASYA FELÂKETİ"NE KADARKİ OLAYLAR VE SONUÇLARI (ARALIK 1920-KASIM 1922) : A- 1920 Aralık'ından 1921 Eylül'üne Kadar Yunanistan Ve Anadolu'daki Siyasal ve Askeri Gelişmeler (s. 117), B- Sakarya Meydan Muharebesi'nin Sonuçları ve Yunanistan'daki Huzursuzluklar (s. 129); SONUÇ (s. 145); HARİTALAR (s. 149); EKLER (s. 159); SEÇİLMİŞ BİBLİYOGRAFYA (s. 169); KİŞİ ADLARI DİZİNİ (s. 177).

Müellif, Türk-Yunan münasebetlerinin 101 yılını ele alan bu kitabında Türkçe eserlerin yanı sıra, Yunan ve Batı dillerinde yazılmış birçok kaynaktan yararlanmışır. Sahasında kaleme alınmış ilk ciddi ve derli-toplu eser niteliğindedir. Burada yeri gelmişken, bahis konusu bu eserle aynı yılda basılan, müellifin göremediği, önemli bir sempozyum bildirileri kitabını tanıtmak istiyoruz : Atatürk Üniversitesi Türk-Yunan İlişkileri Sempozyumu, 21-22 Mayıs 1986, Atatürk Üniversitesi Basımevi-Erzurum 1988, 106 s. Burada şu konuşma ve bildiriler yer almıştır : Erzurum valisi Recep Birsin Özen'in Sempozyumu açış konuşması (s. 1-3), Atatürk Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Hurşit Ertuğrul'un konuşması (s. 5-8), Atatürk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof.Dr. Ahmet Çakır'ın konuşması (s. 9-10), Prof.Dr. Metin Tamkoç : Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Devletler Hukuku Yönünden Statüsü (s. 11-22), Doç. Mustafa Çetin Varlık : Türk-Yunan İlişkilerinin Tarihi Seyri (s. 23-30), Prof.Dr. Ercüment Kuran : 1830-1917 Arasında Türk-Yunan İlişkileri (s. 31-36), Bedrettin Demirel : Büyük Yunanistan İdeali ve Kıbrıs Sorunu (3 Kılıcın Zaferi) (s. 37-44), Prof.Dr. Rifki Salim Burçak : Türk-Yunan İlişkilerinin Bize Öğrettikleri (s. 45-52), Doç.Dr. Oral Sander : Kıbrıs Gelişmelerini ? (s. 53-58), Prof.Dr. İsmet Giritli : Türkiye Gerçekten Yunanistan'ı Tehdit Ediyor mu ? (s. 59-64), M. Turgut Peker : Türk Yunan İlişkileri ve Kıbrıs (s. 65-80), Doç.Dr. Enver Konukçu : Mustafa Kemalci Mücadeleye Karşı Yunan Güdümündeki "Şark-ı